

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	30.12.2019
Received / Makale Geliş	12.11.2019	Published / Yayınlanma	31.12.2019

GÜNEY AFRİKA CUMHURİYETİ'NDE AİLE POLİTİKALARI FAMILY POLICIES IN THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Arş. Gör. Erdiñ KALAYCI

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0001-8572-972X

Arş. Gör. Serdarhan DURU

Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-2210-1684

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1703>

Reference: Kalaycı, E. & Duru, S. (2019). Güney Afrika Cumhuriyeti'nde aile politikaları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(48), 4573-4581.

ÖZET

Güney Afrika Cumhuriyeti 1994 yılında demokrasi ile yönetilmeye başladıktan sonra insan hakları kavramı gelişerek ayrımcılıkla mücadele artmıştır. Apartheid dönemde görülen ayrımcı anlayış yerini daha eşitlikçi bir yapıya bırakmıştır. Bu süreçte ülkede değişen politik anlayış, ailelere yönelik düzenlemelere ve politikalara da yansımıştır. Bu çalışmayla Güney Afrika Cumhuriyeti'nde apartheid döneminde, apartheid sonrası dönemde ve günümüzde farklı özellikler gösteren aile politikaları incelenmiştir. Ülkede değişen demokrasi ve insan hakları anlayışının aile politikalarına yansımaları tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Güney Afrika, Aile, Politika, Apartheid

ABSTRACT

After the Republic of South Africa started to be governed by democracy in 1994, the concept of human rights developed and the fight against discrimination increased. The discriminatory understanding seen in the apartheid era was replaced by a more egalitarian structure. In this process, the changing political understanding in the country is reflected in the regulations and policies for families. In this study, family policies in the Republic of South Africa during the apartheid period, after the apartheid period and today are examined. The reflection of the changing democracy and human rights in the country to the family policies is discussed.

Keywords: South Africa, Family, Politics, Apartheid

1. GİRİŞ

Güney Afrika Cumhuriyeti 1994 yılında demokrasi rejimi ile yönetilmeye başladıktan sonra; insan hakları, anlaşmazlıkların barışçıl ve yapıcı bir şekilde çözülmesi, yoksulluğun ve az gelişmişliğin ortadan kaldırılması gibi değerler savunulmaya başlanmıştır (The World Bank, 2018). Bu yıldan itibaren siyah ırktan olanlara karşı yapılan ayrımcılıkla özdeşleşen "Apartheid" rejiminin sona ermesiyle, Güney Afrika'da eşitsizliklerin ve fakirliğin ortadan kaldırılması için birçok farklı uygulama hayata geçirilmiştir. Faaliyete geçirilen bu uygulamalar aile politikalarını doğrudan etkilemiştir.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde aile politikalarının mevcut durumunu ve gelişimini 1991 yılına kadar devam eden "Apartheid Dönemi" oldukça etkilemiştir (Amoateng ve Richter, 2007). Apartheid, Afrika dilinde "ayrılık" anlamına gelmektedir. Güney Afrika Cumhuriyeti'nde 1948-1994 yılları arasında, Ulusal Parti hükümeti tarafından uygulanan ırkçı ayrımcılık sisteme işaret etmektedir.

Güney Afrika uzun süredir “çok güçlü bir Afrika aile sisteminin başkentinde” yaşıyor olsa da (Wilson, 1975; Lund, 2008, s.2) apartheid sistemi -başlangıçtan itibaren- ikili aile politikasının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Beyaz aileler ile Afrikalı ve Hintli nüfus grupları arasında önemli bir farklılaşma ve ayrımcılık yaşanmıştır (Harvey, 1994). Genel olarak, beyazlar diğer gruplardan daha üstün görülmüş ve hükümet siyahî ve Hintli gruplara yönelik bir politika geliştirmemiş, batılı aile tipi ülkedeki aile hayatının modeli olarak kabul görmüştür (Harvey, 1994, s.29). Güney Afrika’da aileye yönelik politikalar da bu süreçten etkilenerek apartheid döneminde, apartheid sonrası dönemde ve günümüzde farklı özellikler göstermiştir. Bu nedenle, bu çalışmada Güney Afrika Cumhuriyeti aile politikaları; Apartheid dönemi aile politikaları, Apartheid sonrası dönemde aile politikaları ve günümüz aile politikaları olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır.

2. APARTHEİD DÖNEMİ AİLE POLİTİKALARI

Apartheid döneminde hâkim olan politika, ülkedeki tüm nüfus gruplarının evlilik ve aile yaşam ihtiyaçlarını karşılamamıştır. Beyazlar, siyasi haklar, ekonomik güç ve yoksullara yardım eden çeşitli eğitim, konut ve aile politikaları ile korunurken, diğer gruplardaki güçlü geleneksel ve kültürel refah ve eğitim sistemleri apartheid hükümeti tarafından kasıtlı olarak yok edilmiştir (Lund, 2008).

Kırsal alanlarda yaşayan siyahî ve Hintli aileler, yarı feodal sistemden oldukça etkilenmiş ve çeşitli haklardan yoksun bırakılmıştır. Tarım işleri ile uğraşan çalışanlara işlerinin karşılığı olarak para ile ücretlendirme yapmak yerine alkol ile ücretlendirme yapılmış (dopstelsel sistemi) ve günlük ücretin bir kısmı alkol ile ödenmiştir (Van der Merwe, 2010). Bu durum ailelerin belirli bir seviyede ve düzenli bir biçimde gelir elde etmesini zorlaştırarak aile yaşamını olumsuz etkilemiş ve ailelerin gereksinimlerini karşılayamamasına neden olmuştur.

Apartheid politikalarının ortaya çıkardığı bu eşitsizliklere, nüfus politikası, sosyal güvenlik politikası ve farklı nüfus grupları arasında farklı kalkınma politikalarının uygulanması gibi düzenlemeler de eklenince toplumda var olan eşitsizlikler artmış ve aile yaşamı da bu süreçten etkilenmiştir. Apartheid döneminde aileyi olumsuz yönde etkileyen uygulamalardan birisi de yoksul ailelerden seçilen sözleşmeli çalışanların büyükşehirlerde ve maden ocaklarında çalışmak üzere ailelerinden ayrı kalmalarıdır. Göçmen işgücü sistemi olarak adlandırılan bu sistemde aile yaşamını birçok yönden etkileyen uygulamalar görülmektedir. Apartheid döneminde düşük ücretle çalışan bu işçiler çoğu zaman ailelerinden uzak kalmakta, özlük haklarından (izin, hastalık, emeklilik vb.) yoksun bir şekilde çalıştırılmaktadır (Lund, 2008).

Göçmen işgücü sistemi, kırsal alanda çok sayıda erkeğin evlerini terk etmelerine neden olmuş ve bu durum Güney Afrika’da aile bütünlüğüne zarar vererek ailelerin parçalanmasına yol açmıştır. Arazi, hayvancılık, eğitim, sağlık hizmetleri gibi önemli sosyo-ekonomik kaynaklara erişim açısından kadınların hanelerini tek başına yönetmek zorunda kalmaları aile yoksulluğunda artışa neden olmuştur (Connell, 2003; Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu [UNECA], 2009).

Güney Afrika’da geçmişteki ayrımcı ve dışlayıcı politikaların temel sonuçlarından bir diğeri ise ailenin toplumda çeşitli roller oynamasını engelleyen ve aile üyelerinin ihtiyaçlarını karşılamalarını zorlaştıran yüksek yoksulluk ve eşitsizlik oranlarıdır. Yoksulluk düzeyleri ve biçimleri hala apartheid yerleşim modellerini yansıtmaktadır; çünkü neredeyse tüm yoksul hane halkları, enformel yerleşim yerleri ve kasabalarda yaşamaktadır. Güney Afrika Cumhuriyeti Anayasası, ülkedeki herkesin konuta kavuşma hakkına sahip olduğunu açıkça belirtmekte ve devlet bu hakkın kademeli olarak gerçekleştirilebilmesi için mevcut kaynakların kullanımıyla ilgili olarak önlemleri almakla yükümlüdür (Frye, 2008). Bu yükümlülüğün getirdiği sorumlulukla birlikte, apartheid döneminde beyazlara yönelik yürütülen konut politikasını dengelemek ve toplumun en savunmasız üyelerinin yeterli imkânlarla sahip konutlarda korunmasını sağlamak amacıyla 1994 yılında bir konut destek planı yürürlüğe girmiştir (Ndinda, Uzodike ve Winaar, 2011).

Apartheid döneminde dikkat çeken dışlayıcı, ötekileştirici tutum ve uygulamalar ile insan hakları ve sosyal adaleti göz önünde bulundurmeyen politikalar nedeniyle ailelere yönelik politikaların sağlıklı bir zeminde şekillendiği görülmektedir.

3. APARTHEİD SONRASI DÖNEMDE AİLE POLİTİKALARI

Ayrımcılığın sona ermesi ve 1994 yılında yeni bir demokratik rejimin kurulmasının ardından, apartheid sonrası hükümet, Güney Afrika toplumunu dönüştürmek için ülke kurumlarının yeniden düzenlenmesini amaçlayan çeşitli politika ve yasama reformları başlatmıştır. Bununla birlikte, bu politikaların çoğunda aile açıkça gündeme getirilmemiştir. Güney Afrika'da açık bir aile politikası bulunmaması, geçiş sonrası dönemin büyük bölümünde, politika yapıcılar, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar tarafından acilen ele alınması gereken bir politika eksikliği olarak tanımlanmıştır (Department of Social Development, 2012).

Bu endişelere önemli bir açıklama getirmesi bakımından, 2001 yılında Sosyal Kalkınma Dairesi tarafından Ailelere Yönelik Ulusal Politika Çerçevesi Taslağı geliştirilmiştir. 2005 yılında ise yönetmelik çıkarılmış ve bu çalışmayla ailelerin toplumun çekirdeği olduğu ilkesi benimsenmiştir. Etkin hizmet sunumu yoluyla ailelerin korunması ve ailelere destek sağlamaya yönelik uygun bir ortam oluşturulması amaçlanmıştır. Yönetmelik ile birlikte ailenin önemini vurgulayan "Beyaz Kitap" adında bir kitap yayımlanmıştır. Bu kitap ile aile ve aile yaşam döngüsü üzerine odaklanılmış; aileler, çocuklar, gençler ve yaşlılar ile aileleri ve rehberleri güçlendirmenin yanı sıra aile yaşamını teşvik eden stratejilerin, aile politikalarının ve hizmetlerin uygulanması hedeflenmiştir (African Union, 2010).

Açıkça görülen bu politikaya rağmen, aile Güney Afrika'daki akademik çevrelerde yüksek öneme sahip değildir. Bu durum, ailenin resmini bir bütün olarak görebilmek için gerekli olan bilginin sınırlı kalmasına neden olmuştur (Zeihl, 2003). Bu nedenle, Güney Afrika'daki aile politikası gelişiminin büyük kısmı, ülkedeki çeşitli hükümet ve araştırma kurumları tarafından düzenli olarak toplanan çeşitli anket ve nüfus sayımı verilerinin sekonder ve tanımlayıcı analizleri üzerine kuruludur. Bunların çoğu, ailelerin ve aile üyelerinin özellikle de fakir olanların kendileri için konuştuğu, akademisyenler tarafından az tarama yapılarak sivil toplum örgütleri aracılığıyla yapılan katılımcı değerlendirmelerle tamamlanmaktadır (South African Government Information, 1996). Bu noktadan hareketle, aile hayatının özelliklerinin tasvir edilmesi ve ailelere sunulan politikaların ve hizmetlerin etkinliği genellikle devlet kaynaklarından ve araştırma kurumlarından elde edilen bilgilerden elde edilmektedir.

4. GÜNÜMÜZDE GÜNEY AFRIKA'DA AİLE POLİTİKALARI

Çalışmada üzerinde durulan süreç göz önünde bulundurulduğunda ve aile politikasının tanımına bakıldığında, Güney Afrika'nın açık bir aile politikasının olmadığı sonucuna varılabilir. Bununla birlikte, ülkenin sahip olduğu şey, evliliğin düzenlendiği ve ulusal kalkınma çabalarının belirli aile bireylerine ulaşmak için verildiği, geçerli bir yasama ve politika çerçevesidir.

Bu bölümde politikalar; evliliği temel alan politikalar, çocuk yetiştirme ve iş-aile dengesine ilişkin politikalar ve risk altındaki aileleri destekleyen politikalar olmak üzere üç geniş kategoride ele alınmıştır.

4.1. Evliliği Temel Alan Politikalar

Sosyal bilim araştırmaları, evlilik üzerine kurulan istikrarlı ailelerin, erkekler, kadınlar ve çocuklar için büyük fayda sağladığını, istikrarlı evlilik yapılarının parçalanmasının bireyler ve toplum üzerinde önemli sosyal ve ekonomik maliyetler getirdiğini göstermektedir (Waite ve Gallagher, 2001; Wilkins, 2012). Bu nedenle, evlilik istikrarının teşvik edilmesi aile politikasının kilit bir ilkesi olarak belirlenmiştir (Olson, 1999). Evliliğin teşvik edilmesine rağmen, düşük evlilik oranları Güney Afrika'nın açıkça evliliği hedefleyen bir politikasının olmadığına işaret etmektedir.

Güney Afrika'da evlilik çeşitli yasalar ile düzenlenmiştir. Bunlar arasında, Güney Afrika'da evlilikle ilgili kanunları birleştiren ve değiştiren 1961 Evlilik Yasası, evlilik çevresindeki konuları kapsayan 1984 tarihli ve 88 Sayılı Evlilik Mülkiyet Kanunu ile Evli İnsanların Evliliklerin Tanımlanması Hakkında Kanun yer almaktadır. Güney Afrika'da 2006 yılında cinsiyete bakılmaksızın iki kişinin evlilikten bir birlik kurmasına izin verilerek eşcinsel evlilikler kabul edilmiştir. Evlilik ve evli aile üyelerinin refahı ile ilişkili diğer ilgili mevzuatlar, Boşanma Yasası ve Ev İçi Şiddet Yasası'dır (South African Government, 2019).

4.2. Çocuk Yetiştirme ve İş-Aile Dengesine İlişkin Politikalar

Güney Afrikalı çocukların birçoğunun ebeveynleri zamanlarının çoğunu işe gidip gelirken ya da fiziksel olarak uzakta geçirdiği için haftalarca ebeveynlerinden biri ya da ikisi tarafından bakımları sağlanamamaktadır. Bu durumun ortaya çıkardığı işyeri çatışması, yakın geçmişte artan kadın emek gücüyle daha da ağırlaşmıştır. Tarihi politikaların birçoğu kadınların emek piyasasına tam entegrasyonunu engellemesine rağmen (Department of Labour, 2006), apartheid sonrası hükümet tarafından uygulanan çeşitli politikaların ve mevzuatın uygulanması durumu büyük ölçüde iyileştirmiştir.

Kadınların iş gücüne katılım oranı genellikle erkeklerin iş gücüne katılım oranından daha düşük seviyede iken, apartheid dönemi sonrasında Güney Afrika kadınlarının iş gücüne katılımının arttığı görülmektedir (Department of Labour, 2006; Ntuli, 2004; Statistics South Africa, 2012; Yakubu, 2010). İşgücü piyasası eğilimlerinde bir gelişim görülmekle beraber hem pazar hem de pazar dışı faaliyetler hesaba katıldığında Güney Afrika kadınlarının erkeklerden daha uzun süre çalıştıkları görülmektedir. Yani ücretli istihdama girdikçe kadınlar öncelikle hane halklarının genel yönetiminden, hane halkından ve ailelerindeki küçük çocukların ve yaşlıların bakımından sorumlu olmaya devam etmektedir (UNECA, 2001). Bu durum kadınların gelir getiren ve beceri geliştiren projeleri yürütmek, eğitimi ilerletmek veya diğer sosyal ilişkilere katılmak gibi hayat boyu gelişen diğer faaliyetlerde bulunma becerilerini de engellemektedir. 2000 yılında gerçekleştirilen zaman kullanımı ile ilgili çalışmadan elde edilen veriler, Güney Afrikalı kadınların öğrenme ile sosyal ve kültürel aktivitelere erkeklerden daha az zaman ayırdıklarını ve daha az kitle iletişim araçlarını kullandıklarını, ancak insanların ev işleri için harcanan zamana iki kat fazla harcadıklarını göstermektedir (Budlender, Chobokoane ve Mpetsheni, 2001).

Mevcut literatürde kadınlar arasında depresif belirtilerin ve fiziksel sağlık şikâyetlerinin ortaya çıkmasının yanı sıra (Blin, 2008; Oomens, Geurts ve Scheepers, 2007) iş ve aile sorumluluklarını yeterince bağdaştırma konusundaki başarısızlığın bakım ve tedaviyi de olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu durum, eşler arasındaki ilişkilerin kalitesiyle ve aile işlev bozukluğu riskinin artmasıyla ilişkilendirilmiştir (Macewen ve Barling, 1994; Mathews, Conger ve Wickrama, 1996). Aile işlev bozukluğunun örnekleri, depresyon, yetersiz gözetim ve çocuk davranışları üzerinde kontrol eksikliği, sıcaklık ve destek eksikliği ve aile üyeleri arasında saldırganlık ve düşmanlık görüntüleri gibi duygusal sorunları kapsamaktadır (Ahmed, 2005). Bu arka plana karşın, iş-aile dengesini sağlamak, iş performansını ve işgücü piyasası sonuçlarını iyileştirmenin yanı sıra, ailelerin ve toplumun refahını artırma konusunda hayati önem taşımaktadır (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü [OECD], 2001; Pavalko ve Henderson, 2006).

Güney Afrika'da hamile kadınlara yönelik politikalar da yasalarla düzenlenmiştir. Çalışan hamile kadınlar doğumdan hemen önce ve doğum sonrasında annenin ve doğan çocuğun sağlığını ve refahını korumak için ücretli izine çıkmak hakkına sahiptir (Moss, 2006; Moss, 2008). Toplam 16 hafta olan doğum izni, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 183 numaralı Anneliğin Korunması Sözleşmesi'nde önerilen asgari 14 hafta göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. Aynı zamanda Güney Afrika'daki babalar, çocuklarının doğumundan sonra 3 gün izin hakkına sahiptir (Smit, 2011).

4.3. Risk Altındaki Aileleri Destekleyen Politikalar

Güney Afrika'da risk altındaki aileleri destekleyen politikalar sosyal yardım biçimindedir ve ülke anayasasında öngörülen hükümler kendi temel gereksinimlerini karşılamada zorluk çeken kişilere "uygun sosyal yardıma" erişme hakkını vermektedir (Delany, Graham ve Ramkissoo, 2008). Sosyal yardım, devlet tarafından yoksul ve muhtaç nüfus gruplarına verilen temel yardımlardan oluşmaktadır (Uluslararası Çalışma Örgütü [ILO], 2000). Bu tanıma uygun olarak, Güney Afrika'da sosyal yardım, hedef kitleye taahhüt edilen aylık nakit ödemeleri kapsayan hibeleri ifade etmektedir.

Güney Afrika, Afrika'nın en gelişmiş sosyal yardım sistemine sahiptir ve sosyal yardımdan faydalanan nüfus oranının toplam nüfusa oranı dünyada en yüksek olan ülkelerden biridir (Frye, 2008; South Africa Social Security Agency, 2012). Güney Afrika'da aile politikası için önem taşıyan beş ana hibe alanı bulunmaktadır. Bunlar; yaşlılık hibesi, engellilik yardımı ve engelli bakım aylığı, çocuk destek yardımı, koruyucu aile yardımı ve acil durumlarda yapılan yardımlardır. Hibelerin tamamı ulusal olarak toplanan

genel vergi gelirleri ile finanse edilmektedir ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı tarafından izlenen bir ulusal devlet kuruluşu olan Güney Afrika Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından uygulanır ve yönetilir (South Africa Social Security Agency, 2012).

4.3.1. Yaşlılara Yönelik Yardımlar

Yaşlılık yardımı, 1920'lerde beyaz nüfusu yoksulluğa karşı korumak için Güney Afrika sosyal emeklilik planında yapılan en önemli düzenlemelerden biridir (Barrientos, Niño-Zarazúa ve Maitrot, 2010). Yardımların dağıtımı, Güney Afrika'da yaş ortalaması 60 ve daha yaşlı erkek ve kadınlar için yapılan gelir testine göre düzenlenmektedir. 2.8 milyon kişinin faydalandığı bu yardımdan yaşlı bireyler yaklaşık olarak aylık 148 Dolar almaktadır. Bu rakam 75 yaş ve üstü için 2,45 ABD doları eklenerek verilmektedir. Ayrıca, öz bakım becerilerini yerine getiremeyen ve tam zamanlı bakıma ihtiyaç duyan yaşlı bireylere; gerekli koşulları sağladığı takdirde, ek olarak aylık yaklaşık 34 ABD doları verilmektedir (Barrientos, Niño-Zarazúa ve Maitrot, 2010; South Africa Social Security Agency, 2012).

4.3.2. Engelli Yardımı ve Engelli Bakım Aylığı

Geçici ya da kalıcı olabilen bu yardım programı 18 yaş ve üzeri vatandaşların çalışamayacak durumda olmaları, zihinsel ya da fiziksel bir engelleri olmaları sebebiyle verilmektedir. Geçici yardımlar, yardımı alan kişi yeniden başvurmadığı sürece ve hala çalışamayacaklarını gösteren yeni bir tıbbi değerlendirme raporu sunmadığı sürece 12 aya kadar geçerlidir. Yaklaşık 2 milyon Güney Afrikalı engellilik ödeneği (hem kalıcı hem de geçici) almaktadır. Kendine bakamayan ve başka birinin tam zamanlı bakımına ihtiyaç duyan engelliler yardım almak için başvuruda bulunabilmektedir. Sürekli engelli maaşı alan kişi 60 yaşına ulaştığında, aldığı ekonomik destek otomatik olarak bir yaşlılık maaşına dönüştürülmektedir (Barrientos, Niño-Zarazúa ve Maitrot, 2010; South Africa Social Security Agency, 2012).

Engelli bakım aylığı olarak verilen yaklaşık 200 ABD doları tutarındaki hibe miktarından 150.000 kişi faydalanmaktadır. Bu hibe, aylık olarak çocuğun ebeveyni, vasisi, koruyucu ailesi ya da velayeti kimdeyse o kişiye ödenmektedir. Yardım zihinsel veya fiziksel engellilik nedeniyle tam zamanlı bakıma ihtiyacı olan 1 yaş ve 18 yaş arasındaki çocuklara verilmektedir. Çocuğun evde bakıma ihtiyacı olması gerekmektedir. Hibenin amacı, bakım verenin çocuğa bakmasına yardımcı olması olduğu için devlet kurumlarında bakım gören çocukları kapsamamaktadır. 1 yaşın altındaki bebekler, tüm küçük çocuklar engellilik durumuna bakılmaksızın tam zamanlı bakım gereksinimlerine sahip olduklarından bu hibe desteğinden hariç tutulmaktadır (Barrientos, Niño-Zarazúa ve Maitrot, 2010).

4.3.3. Çocuk Destek Yardımı

Çocuk destek yardımı, 18 yaşın altındaki çocukların birincil bakıcılarına, en fazla altı çocuğa ödenir. Yaşlılık ve engellilik yardımında olduğu gibi gelir testi sonuçlarına göre verilmektedir. Çocuk başına aylık yaklaşık 34 ABD doları verilmektedir. Yaklaşık 15 milyon çocuk bu yardım programından faydalanmaktadır (Barrientos, Niño-Zarazúa ve Maitrot, 2010; South Africa Social Security Agency, 2012).

4.3.4. Koruyucu Aile Desteği

Koruyucu aile desteğinin amacı, anne ve babası olmayan ve koruyucu anne-babaların bakımını yasal olarak üstlendiği koruyucu çocukların yetiştirilmesinde ortaya çıkan maliyetin karşılanması için destek sağlamaktır. Çocuk başına ayda yaklaşık 95 ABD doları verilmektedir. Yaklaşık 600.000 kişi bu haktan faydalanmaktadır. Hibe ile ilgili diğer önemli hususlar şunlardır: Mahkemeler genellikle 2 yıl süreyle koruyucu anne ve babalar atamaktadır; bu tarihten sonra çocuk, ailelerine geri gönderilir veya diğer koruyucu anne ve babaların yanına yerleştirilebilir. Bununla birlikte, bir sosyal hizmet uzmanı şartlara bağlı olarak hibeyi uzatabilir ve hibe genellikle çocuk 18 yaşına gelene kadar ödenir. 18 yaşında ortaokul ya da lise döneminde olması durumunda, hibe, çocuğun 21 yaşına girdiği yılsonuna kadar ödenebilir (Barrientos, Niño-Zarazúa ve Maitrot, 2010; South Africa Social Security Agency, 2012).

4.3.5. Acil Durumlarda Yapılan Yardımlar

Güney Afrika'da aileler için sosyal yardım sisteminin çekirdeğini teşkil eden yardımlara ek olarak acil durumlarda yapılan yardımlar bulunmaktadır. Bu yardımlar, bir ihtiyacı olan kişiye veya ailelere en temel ihtiyaçlarını karşılayamayacakları durumlarda geçici bir yardım niteliğindedir. Yardımlar, tipik

olarak aşağıdaki koşullardan bir veya birkaçını karşılayan kişilere verilmektedir. Kişinin yardıma sürekli ihtiyacı varsa, tıbbi nedenlere bağlı olarak 6 aydan daha az bir süre için ücretli herhangi bir işte çalışmıyorsa, bir felaketten etkilenmişse ve afet bölgesi ilan edilen belirli sınırlar içindeyse, hâlihazırda sosyal yardım alan bir hanenin üyesi değilse, başka herhangi bir kuruluştan yardım almıyorsa yardım almak için başvurabilir (Frye, 2008).

Hibe miktarı diğer hibelerin azami miktarını aşamaz ve bu yardımda nakit yerine gıda yardımı gibi aynı yardımlar da yapılabilir (Frye, 2008). Güney Afrika'daki sosyal yardım hibeleri bir sosyal koruma biçimi olarak sunulmaktadır. Kısa vadede yoksulluğun azaltılması ve aile üyelerinin daha iyi sosyoekonomik konuma ulaşmasıyla kuşaklar arasında aktarılan yoksulluğun azaltılması için tasarlanmıştır (Arriagada, 2011).

4.3.6. Sosyal Konut Programları

Siyah ve beyaz nüfusun birlikte yaşadığı Afrika kıtasının en gelişmiş ülkesi olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nde gelir dağılımı konusunda ciddi adaletsizlikler söz konusudur. Siyahlar nüfusun çoğunluğunu oluşturmasına rağmen ülke nüfusunun %66'sını oluşturan düşük gelirli kitleyi oluşturması bu adaletsizliğin farklı bir boyutunu göstermektedir (Van Der Berg, 2010, s.3-12).

Toplam ülke nüfusunun %66'sının kentlerde yaşadığı Güney Afrika'da; oturduğu konuta sahip olmayanların kent nüfusunun %33'ünü oluşturması, yoksullara yönelik ciddi bir konut açığının varlığına işaret etmektedir. Bu özelliğiyle Güney Afrika Cumhuriyeti, Afrika kıtasında sosyal konut ihtiyacının en fazla hissedildiği ülke olma özelliğine sahiptir. Sosyal konut anlayışı, üretilen sosyal konutların düşük gelir grubundaki kitlelere uzun vadeli ve düşük faizli olarak satılması şeklinde gerçekleşmektedir. Ülkede ırk ayrımcılığını yasal kılan "Apartheid Kanunlarının" kaldırıldığı dönemin hemen ardından sosyal konut uygulamalarına da geçilmiş ve şimdiye kadar tam donanımlı yaklaşık 1,5 milyon sosyal konut yapılmıştır. Bu sayı ülkedeki sosyal konut ihtiyacının yaklaşık yarısına karşılık gelmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB] Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 2013).

Sosyal konutlardan faydalanacak ailelere eşit düzeyde destek sağlanmamış, gelir düzeylerine göre sınıflandırma yapılarak bu gelir düzeyleriyle orantılı destek sağlanmıştır. Sosyal konutların yapımı merkezi yönetim tarafından gerçekleştirilmektedir. Sosyal konut üretimi alanında önemli gelişmeler görülmekle birlikte sosyal konutların kent merkezinden uzak kalması ve iş yerlerine uzak olması nedeniyle düşük gelir grubundaki kişiler merkeze uzak yaşamak durumunda kalmaktadırlar (Miraftab, 2003, s.231). Bunun yanı sıra işsizliğin yüksek oranda görülmesi konut kredilerinin geri ödenmesinde sorunlar yaşanmasına, sosyal adaletsizliğin görülmesine neden olmakta ve alt yapı maliyetlerinin yüksekliği, kentlerde konut için yeterli alanın olmaması, konut maliyetlerinin yüksekliği, bürokratik prosedürlerin zorluğu ön plana çıkmaktadır (ASPB Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, 2013).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Güney Afrika'da aileye yönelik politikalar incelendiğinde açık ve doğrudan aile politikalarının benimsenmediği, kapalı ve dolaylı politikaların daha etkili olduğu anlaşılmaktadır. Aileye yönelik açık politikaların geliştirilmesi ve uygulanması önemli görülmektedir.

İstikrarlı evlilik birliklerinin genellikle toplumsal sağlığı, güvenliği ve toplumsal ilerlemeyi teşvik ettiği düşünüldüğünden evliliğin ve evlilik istikrarının teşvik edilmesi gerekmektedir (Wilkins, 2012). Çocukların yetiştirilme sürecinde kadınların daha ön planda olduğu görülmektedir. Babaların da çocuklarının yetiştirilmesi sürecine katılımlarını teşvik etmek, bakımını üstlenmesini sağlamak, onlarla ilgilenme ve onları destekleme fırsatı bulacakları bir ortam yaratacak şekilde mevcut yasaların gözden geçirilmesi önemlidir. İş ve aile sorumluluklarının dengelenmesini kolaylaştırmak ve ailelerin çocuklarına, yaşlı insanlara ve engelli kişilere bakma yükünü hafifletmek için babalık izni de dâhil olmak üzere sosyal destek mekanizmalarını geliştirmek ve iş-yaşam dengesinin geliştirilmesi için imkân sunmak aile bütünlüğüne katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AFRICAN UNION. (2010). *The Mid-term Review of the Plan of Action on the Family*. Addis Ababa: Author.
- AHMED, Z. S. (2005). Poverty, family stress & parenting. Erişim Adresi: <http://www.humiliationstudies.org/documents/AhmedPovertyFamilyStressParenting.pdf> Erişim Tarihi: 10.11.2019.
- AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI [ASPB] SOSYAL YARDIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ. (2013). *Dünyada Sosyal Politika ve Sosyal Konut Uygulamaları*. (Ed.: Doç. Dr. Selim Coşkun, Dr. Nevzat Fırat Kunduracı). Ankara.
- AMOATENG, A. Y. & RICHTER, L. M. (2007). *Social and Economic Context of Families and Households in South Africa*. (Ed.: Acheampong Yaw Amoateng & Tim B Heaton). İçinde: Families and Households in post-apartheid South Africa: Socio: demographic perspectives. Cape Town: HSRC Press.
- ARRIAGADA, I. (2011). *Family and Cash Transfer Programs in Latin America*. Paper presented at the United Nations Expert Group meeting on assessing family policies: Confronting family poverty and social exclusion & ensuring work–family balance. New York.
- BARRIENTOS, A., NIÑO-ZARAZÚA, M. & MAITROT, M. (2010). *Social Assistance in Developing Countries Database Version 5.0*. Manchester: Brooks World Poverty Institute, The University of Manchester.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER AFRİKA EKONOMİK KOMİSYONU [UNECA] (2001). *5 Years after Beijing: Assessing Women and Poverty and The Economic Empowerment of Women*. Addis Ababa: Author.
- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER AFRİKA EKONOMİK KOMİSYONU [UNECA] (2009). *African Women's Report 2009*. Addis Ababa: Author.
- BLIN, M. (2008). Export-oriented policies, women's work burden and human development in Mauritius. *Journal of Southern African Studies*, 34 (2), 239–253.
- BUDLENDER, D., CHOBOKOANE, N. & MPETSHENI, Y. (2001). *Time Use in South Africa: Finding out how South Africans Spend Time*. Pretoria: Statistics.
- CONNELL, R. W. (2003). *The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality*. Paper presented at The Expert Group Meeting on Achieving Gender Equality, Organized by the United Nations Division for the Advancement of Women in collaboration with UNDP, ILO and UNAIDS. Brasilia.
- DELANY, Z. I., GRAHAM, L. & RAMKISSOON, Y. (2008). *Review of the Child Support Grant: Uses, Implementation and Obstacles*. Johannesburg: Community Agency for Social Enquiry (CASE).
- DEPARTMENT OF LABOUR. (2006). *Women in the South African Labour Market: 1995–2005*. Pretoria: Department of Labour.
- DEPARTMENT OF SOCIAL DEVELOPMENT. (2012). *Green Paper on Families: Promoting Family Life and Strengthening Families in South Africa*. Erişim Adresi: www.info.gov.za/view/DownloadFileAction?id=152939 Erişim Tarihi: 14.04.2017
- EKONOMİK KALKINMA VE İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ [OECD] (2001). *Balancing Work and Family Life: Helping Parents into Paid Employment*. Erişim Adresi: <http://www.oecd.org/dataoecd/11/12/2079435.pdf> Erişim Tarihi: 10.03.2017
- FRYE, I. (2008). *Poverty, Social Security and Civil Society in South Africa*. Stuttgart: Diakonisches.
- HARVEY, E. D. (1994). *Social Change and Family Policy in South Africa, 1930 to 1986*. Pretoria: Human Sciences Research Council.

- LUND, F. (2008). *Changing Social Policy: The Child Support Grant in South Africa*. Cape Town: HSRC Press.
- MACEWEN, K. E. & BARLING, J. (1994). Daily consequences of work interference with family and family interference with work. *Work and Stress*, 8 (3), 244–254.
- MATHEWS, L. S., CONGER, K. A. & WICKRAMA, S. (1996). Work-family conflict and marital quality: Mediating processes. *Social Psychology Quarterly*, 59 (1), 62–79.
- MIRAFTAB, F. (2003). The Perils of Participatory Discourse: Housing Policy in Postapartheid South Africa. *Journal of Planning Education and Research*. (22),226-239.
- MOSS, P. (2006). *International Review of Leave Policies and Related Research 2006*. London: Department of Trade and Industry.
- MOSS, P. (2008). Making parental leave parental: An overview of policies to increase fathers' use of leave. In P. Moss, & M. Korintus (Eds.), *International review of leave policies and related research 2008*. London: Department for Business, Enterprise & Regulatory Reform.
- NDINDA, C., UZODIKE, N. O. & WINAAR, L. (2011). From informal settlements to brick structures: Housing trends in postapartheid South Africa. *Journal of Public Administration*, 46, 761–784.
- NTULI, M. (2004). *Determinants of South African Women's Labour Force Participation, 1995–2004*. Discussion paper no.3119. Cape Town: University of Cape Town Press and IZA.
- OLSON, T.D. (1999). *Principles of Family Policy*. Remarks made at the World Congress on Families II, Geneva, November 14–17.
- OOMENS, S., GEURTS, S. & SCHEEPERS, P. (2007). Combining work and family in the Netherlands: Blessing or burden for one's mental health? *International Journal of Law and Psychiatry*, 30, 369–384.
- PAVALKO, E. K. & HENDERSON, K. A. (2006). Combining care work and paid work: Do workplace policies make a difference? *Research on Aging*, 28 (3), 359–374.
- SMIT, R. (2011). Family-related policies in Southern African countries: are working parents reaping any bene fi ts? *Journal of Comparative Family Studies*, 41 (4), 15–36.
- SOUTH AFRICA SOCIAL SECURITY AGENCY (2012). *Fact sheet: Issue no 6 of 2012-30 June 2012: A statistical summary of social grants in South Africa*. Erişim Adresi: www.sassa.gov.za Erişim Tarihi: 24.03.2017
- SOUTH AFRICAN GOVERNMENT INFORMATION. (1996). *Report of the Lund Committee on Child and Family Support*. Erişim Adresi: [from www.info.gov.za/otherdocs/1996/lund.htm](http://www.info.gov.za/otherdocs/1996/lund.htm) Erişim Tarihi: 15.04.2017
- SOUTH AFRICAN GOVERNMENT. (2019). Marriage Act 25 of 1961. Erişim Adresi: <https://www.gov.za/documents/marriage-act-21-apr-1961-0000> Erişim Tarihi: 11.11.2019
- STATISTICS SOUTH AFRICA. (2012). *Quarterly Labour Force Survey: Quarter 2, 2012*. Pretoria: Author.
- THE WORLD BANK. (2008). *Overcoming Poverty and Inequality in South Africa An Assessment of Drivers, Constraints and Opportunities*. Washington DC. Erişim Adresi: <http://documents.worldbank.org/curated/en/530481521735906534/pdf/124521-REV-OUO-South-Africa-Poverty-and-Inequality-Assessment-Report-2018-FINAL-WEB.pdf> Erişim Tarihi: 10.11.2019
- ULUSLARARASI ÇALIşMA ÖRGÜTÜ [ILO]. (2000). *World Labour Review*. Geneva: International Labour Office.
- VAN DER BERG, S. (2010). Current poverty and income distribution in the context of South African history. *Stellenbosch Economic Working Papers*: 22/10
- VAN DER MERWE, M. P. S. (2010). Slavery, wine making and the 'dopstelsel'. *Quarterly Bulletin of the National Library of South Africa*, 64 (4), 175–181.

- WAITE, L. & GALLAGHER, M. (2001). *The Case for Marriage: Why Married People Are Happier, Healthier, and Better Off*. New York: Broadway Books.
- WILKINS, R. (2012). Foreword. In *The Family and the MDGS: Using Family Capital to Achieve The 8 Millennium Development Goals*. Doha, Qatar: Doha International Institute for Family Studies and Development.
- WILSON, M. (1975). *So Truth be in the Field*. Alfred & Winifrid Hoernle Lecture. Johannesburg: South African Institute of Race Relations.
- YAKUBU, Y. A. (2010). Factors in fluence female labour force participation in South Africa in 2008. *The Statistical Journal*, 11, 85–104.
- ZEIHL, S. C. (2003). The Family and Social Cohesion. (Ed.: D. Chidester, P. Dexter & W. Jones). İçinde: *What Holds us Together: Social Cohesion in South Africa*. Cape Town: HSRC Press.